

ข่าวปฏิรูปประเทศ ด้านการเมือง

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง

ติดต่อสอบถาม : โทร. 0 2280 4085 ต่อ 2108 e-mail: pongravee1@gmail.com

คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการเมืองแถลงผลงานของคณะกรรมการฯ ในการจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง

นายเอนก เหล่าธรรมทัศน์ ประธานกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง ได้แถลงข่าวในการจัดงาน Press Conference ในวันพฤหัสบดีที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๑ เวลา ๑๑.๐๐ นาฬิกา ณ ตึกนารีสโมสร ทำเนียบรัฐบาล ว่า ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้กำหนดให้คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการเมืองมีหน้าที่สำคัญประการหนึ่งในการจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศด้านการเมืองนั้น บัดนี้ คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการเมืองได้จัดทำแผนการปฏิรูปประเทศด้านการเมืองเสร็จเรียบร้อยแล้ว และคณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบแผนดังกล่าวแล้ว เมื่อการประชุมคณะรัฐมนตรีในวันอังคารที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๖๑

ที่มาและแนวคิดของการปฏิรูปประเทศด้านการเมืองในภาพรวม

นายเอนก กล่าวว่า ในการจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศด้านการเมืองนี้ คณะกรรมการฯ ได้มีแนวคิดในการปฏิรูปประเทศด้านการเมืองที่เกิดจากประสบการณ์ของประเทศไทยนับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งสภาวะการณ์ทางการเมืองตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ประเทศไทยยังไม่สามารถพัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขให้มั่นคง มีความชอบธรรม มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลให้กับคนในประเทศได้อย่างเป็นรูปธรรม

แม้แนวคิดของระบอบประชาธิปไตยที่แพร่หลายในโลกหลายทศวรรษที่ผ่านมาเป็นแนวคิดและรูปแบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของโลกตะวันตก ซึ่งมีอิทธิพลต่อรัฐต่างๆ รวมทั้งประเทศไทยสูง แต่อย่างไรก็ตาม ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าประชาธิปไตยแบบตะวันตกยังมีจุดอ่อนและทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ขึ้นได้ ในขณะเดียวกัน การแสดงออกของแนวคิดทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยกระแสอื่นที่นอกเหนือไปจากประชาธิปไตยแบบตะวันตก เช่น การนำหลักความเชื่อทางศาสนา การปกครองโดยผู้ที่มีคุณธรรมและความสามารถ หรือการนำข้อดีหรือจุดแข็งดั้งเดิมของโลกตะวันออก ในแต่ละวัฒนธรรม แต่ละพื้นที่ เข้ามาปรับใช้ผสมผสานร่วมกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบตะวันตก เพื่อให้เกิดแนวคิดและรูปแบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของประเทศต่างๆ ก็ได้เกิดขึ้นปัจจุบัน แต่ละพื้นที่และประเทศได้เปิดกว้างให้กับแนวคิดและรูปแบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่หลากหลายยิ่งขึ้น ซึ่งได้เพิ่มทางเลือกของสังคมนั้นๆ ในการดำเนินวัฒนธรรมหรือสิ่งที่ตั้งงามในท้องถิ่นหรือประเทศชาติของตนควบคู่ไปกับวัฒนธรรมกระแสหลักของโลกอย่างการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

เป้าหมายประการสำคัญของการปฏิรูปประเทศด้านการเมืองของประเทศไทยในขณะนี้ ได้แก่ การธำรงไว้ซึ่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่มีความมั่นคง มีความชอบธรรม มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประเทศชาติ บ้านเมืองและประชาชน ทั้งนี้ ประเทศชาติและสังคมต้องมีความสงบเรียบร้อย มีความสามัคคีปรองดอง ประชาชนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อย่างไรก็ตาม เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ดังกล่าว คณะกรรมการฯ เห็นว่าการปฏิรูปการเมืองของไทยในขณะนี้ ไม่ควรยึดติดหรือเคร่งครัดกับทฤษฎี แนวคิด รูปแบบและกฎกติกาประชาธิปไตยของประเทศตะวันตกมากเกินไป แต่ควรมีความยืดหยุ่น โดยผสมผสานกับวิถีแบบตะวันออกและประสบการณ์ของประเทศไทยที่ผ่านมาร่วมด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ข้อดีและจุดแข็งต่างๆ ซึ่งเป็นลักษณะพิเศษพื้นฐานดั้งเดิมของไทย ทั้งนี้ มิได้หมายความว่าในการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง คณะกรรมการฯ จะปฏิเสธแนวคิดสำคัญของระบอบประชาธิปไตยอันเป็นสากล

สำหรับจุดแข็งซึ่งเป็นลักษณะพิเศษพื้นฐานดั้งเดิมของไทยที่สำคัญที่สุด คือ ประเทศไทยมี “สถาบันพระมหากษัตริย์” ที่เข้มแข็ง มีความยั่งยืน และเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทยได้อย่างยาวนาน กล่าวคือ ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรโดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สถาบันพระมหากษัตริย์นับเป็นที่มาแห่งความชอบธรรมสูงสุดในระบอบการเมืองไทยผ่านกระบวนการต่างๆ ทั้งที่มีการบัญญัติไว้ในกฎหมายอย่างเป็นทางการเป็นลายลักษณ์อักษรและเป็นประเพณีแนวทางปฏิบัติต่อกันมา ดังนั้น ระบอบประชาธิปไตยของไทยจึงจำเป็นต้องอยู่เคียงคู่และพึ่งพิงไปกับระบอบราชาธิปไตยอย่างเหมาะสม พอดี ปรับเปลี่ยน และยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์ เพื่อการประคับประคองการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของไทยให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง

สถาบันพระมหากษัตริย์ที่เข้มแข็งอันเป็นลักษณะพิเศษของไทยถือเป็นข้อได้เปรียบที่สำคัญยิ่งสำหรับการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง เพื่อธำรงไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

แท้จริงแล้ว คำว่า “ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” ก็เป็นคำที่สะท้อนให้เห็นถึงการดำรงอยู่คู่กันระหว่างสองวัฒนธรรมทางการเมืองอย่างเช่นในสังคมไทยที่มีรากฐานวัฒนธรรมของสถาบันพระมหากษัตริย์คงอยู่อย่างยาวนาน ซึ่งต้องอยู่ควบคู่ไปกับวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ

นอกจากนี้ แนวคิด วัฒนธรรมและอุปนิสัยของคนไทยก็ยังเป็นพื้นฐานดั้งเดิมที่สามารถนำมาปรับใช้เพื่อเป็นประโยชน์ในการปฏิรูปประเทศด้านการเมืองและเพื่อเสริมสร้างความเป็นประชาธิปไตยได้เช่นกัน อาทิ วัฒนธรรมของคนไทยที่มีความยืดหยุ่น ประนีประนอม การมีระบบอาวุโส ระบบรุ่นพี่รุ่นน้อง ผู้ใหญ่-ผู้น้อย รู้แพ้รู้ชนะรู้ถอย ซึ่งเป็นพื้นฐานที่ดียิ่งสำหรับประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ ซึ่งเป็นวิถีของประชาธิปไตยที่การดำเนินการทางการเมืองเป็นไปแบบไม่เป็นคู่แข่ง ไม่เป็นปรปักษ์ ไม่แบ่งฝักแบ่งฝ่าย มีการหาฉันทามติร่วมกันในการทำงาน อันเป็นประโยชน์ยิ่งต่อการแก้ปัญหาความขัดแย้งต่างๆ โดยสันติวิธี ตลอดจนช่วยเสริมสร้างการรู้จักสามัคคีของสังคมไทย

คณะกรรมการฯ จะปฏิรูปประเทศด้านการเมืองอย่างไรและมีแนวคิดในเรื่องต่างๆ อย่างไร

จากที่ได้กล่าวข้างต้น คณะกรรมการฯ จึงได้กำหนดเรื่องและประเด็นในการปฏิรูปไว้ ๕ ประเด็นสำคัญ ในแผนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง เพื่อให้การปฏิรูปประเทศด้านการเมืองบังเกิดผลสัมฤทธิ์ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญฯ มาตรา ๒๕๗ และ ๒๕๘ ก. ประกอบด้วย

๑. การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ในประเด็นนี้ คณะกรรมการฯ ได้มีแนวคิดว่าการทำให้การเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมีความมั่นคงต้องเริ่มจากการวางรากฐานความรู้และความเข้าใจที่ถ่องแท้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขให้แก่ประชาชนทุกคน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน ดังนั้น จากหลักการของระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขจึงเป็นที่มาของการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับประเทศไทย โดยประชาชนชาวไทยต้องเป็นทั้งพสกนิกรของพระมหากษัตริย์และเป็นพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตยควบคู่กันไปด้วย

ส่วนรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองที่สำคัญที่สุดในหลักการของระบอบประชาธิปไตย เพราะระบอบประชาธิปไตยต้องเน้นการปกครองโดยประชาชนเป็นหลักสำคัญ ดังนั้น ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการปกครองและบริหารบ้านเมืองด้วยตนเอง การเสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมจึงเป็นประเด็นสำคัญในการปฏิรูปประเทศด้านการเมืองของไทย เพื่อให้ประชาชนทุกคน ทุกกลุ่ม ทุกภาคส่วนในประเทศไทยได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองด้วยตนเอง นอกเหนือไปจากการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการเลือกตั้งเท่านั้น

นอกจากนั้น คณะกรรมการฯ ยังเห็นว่า ต้องมีการปลูกฝังเรื่องหน้าที่ของประชาชนในฐานะพลเมืองลงในจิตสำนึกของคนไทยให้เข้มข้นขึ้นด้วย มิใช่คำนึงหรือย่ำแต่เรื่องสิทธิหรือผลประโยชน์เท่านั้น หน้าที่ของพลเมืองเป็นเรื่องเกี่ยวกับความทุ่มเทและเสียสละเพื่อส่วนรวมและบ้านเมือง โดยพลเมืองต้องคิดว่าตนเองจะทำอะไรให้กับบ้านเมืองได้บ้าง

ในประเด็นนี้ คณะกรรมการฯ ต้องการทำให้การปฏิรูปประเทศด้านการเมืองเกิดการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขให้กับพลเมืองอย่างจริงจัง อีกทั้งต้องการให้เกิดการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของพลเมือง ตลอดจนเสริมสร้างจิตสำนึกในทักขะและหน้าที่ต่างๆ ของพลเมืองด้วย นอกจากนี้ คณะกรรมการฯ ยังต้องการสร้างรูปแบบและลักษณะของประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือและสร้างกลไกในการดูแลเสียงข้างน้อยให้เพิ่มขึ้นในการเมืองไทย มีการพัฒนาวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนชาวไทย ส่งเสริมการรวมกลุ่มของภาคประชาสังคม ตลอดจนยกระดับบทบาทของภาคประชาสังคมให้มีความเข้มแข็งขึ้น ในประเด็นการปฏิรูปนี้ คณะกรรมการฯ มีความมุ่งมั่นเป็นอย่างยิ่งในยกระดับโรงเรียนต่างๆ ทั่วประเทศให้เป็น “โรงเรียนประชาธิปไตย” ที่เน้นการสร้างประชาชนให้เป็นทั้งพสกนิกรของพระมหากษัตริย์และเป็นพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตยควบคู่กันไป

๒. กลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธีและการรัฐรักสามัคคีของสังคมไทย ในประเด็นนี้ คณะกรรมการฯ มีความเห็นว่า สภาพปัญหาทางการเมืองของไทยที่ผ่านมาซึ่งมีความขัดแย้งทางการเมืองและทำให้เกิดความรุนแรงขึ้นหลายครั้ง ประชาชนเกิดความคิดเห็นที่แตกแยก แบ่งเป็นฝักเป็นฝ่าย ไม่เป็นมิตร

ต่อกัน เกิดความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน จนนำไปสู่การทำให้ประเทศไทยเกิดความเสียหายในหลายทาง ดังนั้น เพื่อการพัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำให้ประชาชนในชาติรู้สึกสามัคคี มีความปรองดองสมานฉันท์ อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ รู้จักยอมรับและเคารพในความคิดเห็นทางการเมืองโดยสุจริตที่แตกต่างกัน อยู่ภายใต้กฎกติกาของประชาธิปไตยร่วมกัน อีกทั้งต้องสร้างบรรยากาศทางการเมืองให้มีความสงบเรียบร้อย รู้รักสามัคคี และอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

โดยคณะกรรมการฯ ได้มุ่งหวังให้เกิดการปฏิรูปประเทศด้านการเมืองด้วยการสร้างกลไกที่เป็นรูปธรรมทั้งในระดับชาติและระดับพื้นที่ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งต่างๆ ด้วยสันติวิธี อีกทั้งมีการเสริมสร้างการรู้รักสามัคคีของคนในชาติ โดยให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในกลไกและกระบวนการดังกล่าว นอกจากนี้ ในแผนดังกล่าวยังกำหนดให้มีการเฝ้าระวังและป้องกันอย่างเป็นระบบเพื่อมิให้เกิดการเผชิญหน้าหรือปะทะกันอย่างรุนแรงระหว่างฝ่ายต่างๆ ในบ้านเมือง เมื่อความขัดแย้งในทางการเมืองเกิดขึ้น สร้างสำนึกและความตระหนักรู้ของประชาชนในการใช้เสรีภาพส่วนบุคคล โดยให้ความรับผิดชอบและเคารพในสิทธิของผู้อื่นด้วย กำหนดให้มีกลไกและกติกาในการใช้สิทธิเสรีภาพในการชุมนุม โดยใช้แนวทางสันติวิธีและเป็นไปตามกฎหมาย ตลอดจนส่งเสริมให้มีพื้นที่เฉพาะในการใช้สิทธิเสรีภาพในการชุมนุมดังกล่าวด้วย นอกจากนี้ ยังกำหนดให้รัฐต้องใช้มาตรการในการบริหารเพื่อสร้างหรือทำความเข้าใจต่อความเห็นที่ไม่ตรงกันของประชาชนกลุ่มต่างๆ และให้รัฐต้องสร้างกลไกในการเจรจาด้วยเหตุผลเพื่อมิให้เกิดความรุนแรงหรือบานปลาย

๓. การกระจายอำนาจ การปกครองส่วนท้องถิ่นและการจัดสรรทรัพยากรที่เป็นธรรม ในประเด็นนี้ คณะกรรมการฯ มีแนวคิดที่ว่า ในการสร้างการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขในระดับชาติที่เข้มแข็ง ต้องเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับท้องถิ่นต่างๆ ซึ่งถือว่าเป็นฐานรากของสังคมและประเทศชาติด้วย โดยต้องกระจายอำนาจและทรัพยากรไปสู่ท้องถิ่นเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เรียนรู้เกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและการใช้อำนาจอธิปไตยทางตรงของตนเอง

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการตนเองในระดับท้องถิ่นร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นับเป็นโรงเรียนฝึกหัดประชาธิปไตยที่ใกล้ชิดให้กับคนไทยได้อย่างดียิ่ง ด้วยวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมนั้น ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองได้ต้องรู้สึกถึงประชาธิปไตยที่เป็นการปกครองตนเองโดยตนเอง ดังนั้น ในการปฏิรูปประเทศด้านการเมืองต้องช่วยในการผลักดันการกระจายอำนาจและงบประมาณออกไปให้ท้องถิ่นเพิ่มขึ้น เพื่อให้ท้องถิ่นได้มีบทบาทอย่างเหมาะสมในการบริหารและปกครองตนเอง การปลดปล่อยโอกาสให้ท้องถิ่นได้ทำงานเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการปฏิรูปการเมือง

และในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองประเทศ ภาคประชาสังคมเป็นกลุ่มที่สำคัญอย่างยิ่งในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนั้น รัฐจึงต้องส่งเสริมให้ภาคประชาสังคมได้ทำงานแทนรัฐอย่างเหมาะสม โดยควรเริ่มในระดับท้องถิ่นซึ่งเป็นระดับที่ใกล้ชิดตัวประชาชนที่สุดก่อน ผ่านการสนับสนุนให้ภาคประชาสังคมทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ ในขณะเดียวกัน ต้องทำให้เกิดความสมดุลระหว่างอำนาจรัฐกับอำนาจของประชาชนเพื่อขจัดลักษณะของความเป็นรัฐนิยมของไทย ที่อำนาจ หน้าที่

และภาระงานส่วนใหญ่เป็นของรัฐ และต้องสนับสนุนให้เกิดการปกครองโดยประชาชนให้กว้างขวางขึ้น ต้องทำให้เกิดการขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับท้องถิ่นอย่างจริงจัง ต้องทำให้ท้องถิ่นต่างๆ เป็นประชาธิปไตยที่มากไปกว่าแค่มีการเลือกตั้ง

ในประเด็นนี้ คณะกรรมการฯ ได้กำหนดให้มีการปฏิรูปโดยการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและมีการพัฒนานักการเมืองท้องถิ่นอย่างจริงจัง เป็นรูปธรรม อีกทั้งต้องส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย นอกจากนี้ ยังกำหนดให้ประชาชนและชุมชนได้มีช่องทางในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของตนเองให้มากยิ่งขึ้น และกำหนดให้มีกลไกการสร้างความเป็นธรรมในการจัดสรรทรัพยากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ ด้วย

๔. การเลือกตั้งที่สุจริตและเที่ยงธรรมเพื่อการปฏิรูปประเทศ ในประเด็นนี้ คณะกรรมการฯ เล็งเห็นว่า การเลือกตั้งผู้แทนของประชาชนเป็นกระบวนการทางการเมืองที่สำคัญในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่อำนาจอธิปไตยหรืออำนาจสูงสุดในการปกครองเป็นของประชาชน อีกทั้งการเลือกตั้งเป็นการแสดงเจตนาของประชาชนในการเลือกสรรผู้แทนของตนเพื่อเป็นตัวแทนเข้าไปปกครองและบริหารบ้านเมืองในระดับชาติ และท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม การเลือกตั้งจะสัมฤทธิ์ผลโดยบรรลุเป้าหมายแห่งเจตนารมณ์ของการปกครองแบบประชาธิปไตยผ่านผู้แทนได้นั้น การเลือกตั้งจะต้องดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย สุจริต และเที่ยงธรรม ดังนั้น บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งคือ ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ประชาชน และเจ้าหน้าที่รัฐ จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายเลือกตั้ง ไม่กระทำการอันเป็นการละเมิดต่อกฎหมาย หากปรากฏว่ามีการกระทำที่ละเมิดต่อกฎหมาย ก็ต้องทำให้เป็นคดีเลือกตั้งและต้องนำคดีดังกล่าวเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมต่อไป ซึ่งที่ผ่านมา การเลือกตั้งยังเกิดปัญหาและการละเมิดกฎหมายในหลายเรื่อง

ดังนั้น คณะกรรมการฯ ได้กำหนดให้มีการปฏิรูปโดยให้มีมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในทางการเมืองและการเลือกตั้งทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น ให้มีมาตรการป้องกันการทุจริตการเลือกตั้งและการซื้อสิทธิขายเสียงที่มีประสิทธิภาพ ให้มีกระบวนการในการตรวจสอบการใช้จ่ายของพรรคการเมืองและผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งในการหาเสียงเลือกตั้ง โดยทั้งหมดนี้ คณะกรรมการฯ ได้กำหนดให้มีการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่มาใช้ในการจัดการ นอกจากนี้ คณะกรรมการฯ ยังผลักดันให้เกิดการปฏิรูปพรรคการเมืองเพื่อให้เป็นของประชาชนและเป็นสถาบันทางการเมืองที่สำคัญเคียงคู่กับระบอบประชาธิปไตยได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้ ในระยะเร่งด่วน คณะกรรมการฯ ได้กำหนดให้มีการปฏิรูปการเลือกตั้งครั้งแรกนับจากนี้ให้เป็นการเลือกตั้งที่สุจริตและเที่ยงธรรม โดยจะเสนอให้รัฐกำหนดให้ประเด็นนี้เป็นวาระแห่งชาติเพื่อการปฏิรูปประเทศด้านการเมืองด้วย

๕. การสร้างรัฐธรรมาธิปไตย ในประเด็นการปฏิรูปนี้ คณะกรรมการฯ เห็นว่า หัวใจสำคัญประการหนึ่งของการปฏิรูปประเทศด้านการเมืองได้แก่ การที่ประเทศไทยต้องมีท่วงทำนองแห่งการดำเนินการทางการเมืองและการตัดสินใจของบุคคลที่อยู่ในรูปแบบ “ธรรมาธิปไตย” กล่าวคือ เป็นการตัดสินใจบนเจตนาที่เป็นธรรมและตั้งอยู่บนหลักการของธรรมะ คุณธรรม คุณความดี ความถูกต้อง ความยุติธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต โดยใช้ปัญญาประกอบด้วยข้อมูลที่ถูกต้อง รอบด้าน ทั้งนี้ ท่วงทำนองแบบธรรมาธิปไตยจะช่วยป้องกันไม่ให้เกิดความรุนแรงและทำให้เกิดสันติในตัวเองด้วย ธรรมาธิปไตยนั้นยังหมายถึงการยึดถือธรรม ถือหลักการ ความจริง ความถูกต้อง ความชอบธรรม ความดีงาม และเหตุผลเป็นใหญ่สำหรับการกระทำต่างๆ ด้วยปัญญา

โดยเคารพหลักการ กฎ ระเบียบและกติกาของบ้านเมือง ฉะนั้น ธรรมาธิปไตยจึงเป็นหลักการปฏิบัติในการครองตน เป็นคุณธรรมหรือคุณสมบัติในตัวคนที่ถือธรรมเป็นใหญ่ ทำงานโดยมีเจตนาที่จะยึดแนวทางที่ดีเป็นเกณฑ์ ไม่เห็นแก่ตนเอง ดังนั้น ธรรมาธิปไตยจึงสามารถปรับใช้ได้กับการปกครองทุกระบบได้ ทั้งนี้ คำว่าธรรมะดังกล่าวแปลความไปถึงหลักการซึ่งหมายถึงประโยชน์ของประเทศ สังคมและมหาชน อีกทั้งความถูกต้องและธรรมาภิบาลด้วย

การสร้างรัฐธรรมาธิปไตยในระบอบประชาธิปไตยมีแนวคิดมาจากหลักการที่ว่า ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ประชาชนใช้ระบบการเลือกตั้งเพื่อเลือกผู้แทนไปปกครองประเทศ หากเกิดรัฐบาลจากประชาชนแล้วนั้น รัฐบาลจะสามารถทำอะไรเพื่อเกิดประโยชน์ให้กับประชาชนได้อย่างแท้จริง เมื่อนำคำสอนของพระพุทธเจ้าในเรื่องธรรมาธิปไตยที่ใช้ธรรมเป็นตัวกำกับและกำหนดให้บุคคลไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนแต่คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นสิ่งสำคัญไปปรับใช้กับรัฐแล้ว “รัฐ” ในรัฐธรรมาธิปไตยนี้จึงหมายความว่า รัฐบาลผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและบุคลากรภาครัฐทั้งหมด

ในประเด็นนี้ คณะกรรมการฯ ได้มุ่งให้เกิดกระบวนการปฏิรูปโดยการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและการปฏิบัติหน้าที่โดยปราศจากการขัดกันแห่งผลประโยชน์ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่างๆ ให้มีการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตย ตลอดจนมาตรการการลงโทษผู้กระทำความผิด และให้มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองปฏิบัติตนในการดำเนินการทางการเมืองที่อยู่ในรูปแบบและครรลองของธรรมาธิปไตย

ประเทศชาติและประชาชนจะได้อะไรจากการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง

ในการปฏิรูปประเทศด้านการเมืองนี้ คณะกรรมการฯ หวังเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการธำรงไว้ซึ่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่มีความมั่นคง มีความชอบธรรม มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประเทศชาติ บ้านเมือง และประชาชน ทั้งนี้ ประเทศชาติและสังคมต้องมีความสงบเรียบร้อย มีความสามัคคีปรองดอง ประชาชนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี และได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยการปฏิรูปประเทศด้านการเมืองดังกล่าวจักต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ประชาชนทั่วไป พรรคการเมือง สื่อมวลชนและอื่นๆ ร่วมกันกับคณะกรรมการฯ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งมีหน้าที่ความรับผิดชอบในเรื่องดังกล่าวโดยตรง ทั้งนี้ เมื่อการปฏิรูปประเทศด้านการเมืองดังกล่าวประสบผลสำเร็จตามผลสัมฤทธิ์ที่ตั้งไว้แล้ว ก็จะทำให้เกิดการพัฒนาประเทศในมิติอื่นๆ ตามไปด้วย อีกทั้งยังเป็นการเสริมสร้างให้การปฏิรูปประเทศในด้านอื่นๆ สำเร็จลุล่วงเช่นกัน ประเทศชาติและสังคมจะมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน ประชาชนในชาติจะมีการพัฒนาทางด้านวัตถุและจิตใจที่สมดุลกัน มีความสุข มีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เกิดความเป็นธรรมและความทัดเทียมในสังคม